

Uchwała Składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego
z dnia 20 lipca 2006 r.
II UZP 9/06

Przewodniczący Prezes SN Walerian Sanetra, SSN Beata Gudowska (sprawozdawca), Roman Kuczyński, Jerzy Kuźniar (uzasadnienie), Herbert Szurgacz, Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (sprawozdawca), Andrzej Wróbel.

Sąd Najwyższy, przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Iwony Kaszczyszyn, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 20 lipca 2006 r. sprawy z wniosku Andrzeja L. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w W. o wysokość emerytury, na skutek zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 29 marca 2006 r., II UZP 2/06:

„Czy podstawa wymiaru emerytury ubezpieczonego, który wcześniej miał ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, może być ustalona na nowo w myśl art. 15 w związku z art. 21 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) także wtedy, gdy do jej obliczenia ma być przyjęta podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne w tej samej wysokości i z tego samego okresu, które były uwzględnione przy ustalaniu podstawy wymiaru renty z tytułu niezdolności do pracy ?”

p o d j ą ł uchwałę:

Podstawa wymiaru emerytury ubezpieczonego, który wcześniej miał ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, może być ustalona na nowo w myśl art. 15 w związku z art. 21 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) także wówczas, gdy do jej obliczenia ma być przyjęta podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne w tej samej wysokości i z tego

samego okresu, które zostały uwzględnione przy ustalaniu podstawy wymiaru renty z tytułu niezdolności do pracy.

U z a s a d n i e

Przedstawione do rozstrzygnięcia składowi powiększonemu Sądu Najwyższego zagadnienie prawne ujawniło się w następującym stanie faktycznym. Ubezpieczony Andrzej L. na podstawie decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w W. nabył od dnia 11 lipca 1995 r. prawo do renty inwalidzkiej według drugiej grupy inwalidów. Podstawa wymiaru tego świadczenia została wyliczona przez pomnożenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru, stanowiącego przeciętną podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne z 6 kolejnych lat kalendarzowych od stycznia 1984 r. do grudnia 1989 r. (53,32%), przez kwotę bazową, według zasad określonych w ustawie z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 104, poz. 450 ze zm., powoływanej dalej jako ustawa o rewaloryzacji). W czerwcu 2003 r. ubezpieczony złożył dokumenty stwierdzające wysokość wynagrodzenia w latach 1966-1997, które organ rentowy potraktował jako wniosek o ponowne obliczenie wysokości renty z tytułu niezdolności do pracy według art. 111 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm., powoływanej dalej jako ustawa o emeryturach i rentach lub ustawa). Decyzją z dnia 17 czerwca 2003 r. organ rentowy przeliczył wysokość renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od dnia 1 czerwca 2003 r. przy zastosowaniu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru wyliczonego z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku o ponowne ustalenie renty.

W grudniu 2004 r. ubezpieczony złożył wniosek o przyznanie emerytury, nie dokonując wyboru sposobu wyliczenia podstawy wymiaru emerytury spośród wymienionych w art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach. Decyzją z dnia 11 stycznia 2005 r., w oparciu o art. 21 ust. 1 pkt 1 tej ustawy, organ rentowy przyznał ubezpieczonemu emeryturę od dnia 1 grudnia 2005 r., do obliczenia której przyjął podstawę wymiaru renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, ze wskaźnikiem wysokości podstawy wymiaru z 20 lat kalendarzowych przypadających przed złożeniem wniosku rentowego (z lat 1966 - 1997), wskazanych przez ubezpieczonego do ustalenia

nowej wysokości renty w decyzji z dnia 17 czerwca 2003 r. i odniósł go do kwoty bazowej zastosowanej w tej decyzji, stanowiącej - zgodnie z art. 19 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z systemu ubezpieczeń społecznych (w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 stycznia 2004 r., Dz.U. z 1998 r. Nr 98, poz. 162) - 100% przeciętnego wynagrodzenia pomniejszonego o potrącone składki na ubezpieczenie społeczne w kwartale poprzedzającym termin waloryzacji. Tak obliczoną podstawę wymiaru renty poddał mechanizmowi waloryzacji.

W odwołaniu od tej decyzji ubezpieczony wniósł o jej zmianę i ustalenie podstawy wymiaru świadczenia według wariantu przewidzianego w art. 21 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach, co pozwoliłoby na przyjęcie do jego obliczenia kwoty bazowej obowiązującej w dacie zgłoszenia wniosku o emeryturę.

Sąd Okręgowy-Sąd Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie wyrokiem z dnia 30 maja 2005 r. oddalił odwołanie ubezpieczonego, stwierdzając, że sposób ustalania podstawy wymiaru świadczenia wskazany w art. 21 ust. 1 pkt 1 ustawy można fakultatywnie stosować we wszystkich sytuacjach objętych dyspozycją art. 21 ust. 1, a więc w każdym przypadku ustalania podstawy wymiaru emerytury dla osoby, która wcześniej miała ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, tym bardziej że ubezpieczony nie wskazał we wniosku wariantu ustalenia podstawy wymiaru świadczenia. Sąd ten stwierdził, iż przyjęcie do obliczenia emerytury podstawy wymiaru renty z tytułu niezdolności do pracy skutkuje przyjęciem do obliczenia emerytury tej samej kwoty bazowej, która ostatnio była przyjęta do ustalenia podstawy wymiaru tego świadczenia, a następnie podwyższaniem świadczenia według mechanizmów waloryzacji przypadających do dnia nabycia uprawnień do emerytury (art. 53 ust. 3 i 4 ustawy o emeryturach i rentach).

W apelacji ubezpieczony wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez przyjęcie do obliczenia emerytury kwoty bazowej zgodnie ze stanowiskiem zajęтым w odwołaniu bądź o zobowiązanie organu rentowego do ustalenia tzw. części socjalnej emerytury przy uwzględnieniu uchwały Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2002 r., III UZP 7/02 (OSNP 2003 nr 2, poz. 42). Ubezpieczony utrzymywał, że gdyby jego interpretacja przepisu art. 21 ustawy o emeryturach i rentach została uznana za błędną, to Sąd Okręgowy powinien nakazać organowi rentowemu wyliczenie części socjalnej emerytury jako 24% nowej kwoty bazowej, ponieważ „taką możliwość dopuszczają długoletni pracownicy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w aktualnym opracowaniu na temat systemu emerytalno-rentowego”. Powołał się rów-

niez na wykonywanie zatrudnienia w okresie od dnia 2 maja 2004 r. do dnia 31 października 2004 r.

Na gruncie takiego stanu sprawy Sąd Apelacyjny w Warszawie powziął istotne wątpliwości co do prawidłowej wykładni art. 21 ust. 1 ustawy, których rozstrzygnięcie ma duże znaczenie dla orzecznictwa sądów ubezpieczeń społecznych ze względu na znaczną ilość spraw o podobnych stanach faktycznych. Sąd Apelacyjny wskazał, że przepis ten stanowi odpowiednik art. 8 ustawy o rewaloryzacji, który zawierał wyrażenie analogiczne do użytego w art. 21 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach, stanowiąc że podstawę wymiaru emerytury może również stanowić podstawa wymiaru ustalona na nowo w myśl art. 7. Możliwość przyjmowania za podstawę wymiaru emerytury podstawy wymiaru poprzednio przyznanej renty inwalidzkiej przewidywał również przepis art. 16 ustawy z dnia 17 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm., powoływanej dalej jako ustawa o z.e.p.). Od dnia 1 stycznia 1990 r. wraz z wprowadzeniem na mocy przepisów ustawy z dnia 24 maja 1990 r. o zmianie niektórych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym (Dz.U. Nr 36, poz. 206), sposobu obliczania podstawy wymiaru świadczenia przez ustalenie wskaźnika wysokości wynagrodzenia pracownika (obecnie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru) i przy zastosowaniu kwoty przewidywanego przeciętnego wynagrodzenia, stanowiącego podstawę ostatniej waloryzacji (obecnie określanej jako kwota bazowa) - stosownie do art. 16² ust. 2 ustawy o z.e.p. - podstawę wymiaru emerytury dla osoby, która wcześniej miała ustalone prawo do renty inwalidzkiej, mogła stanowić podstawa wymiaru tej renty albo kwota ustalona w myśl art. 16 lub art. 16¹, ale tylko przy uwzględnieniu wynagrodzenia rencisty zatrudnionego po przyznaniu renty inwalidzkiej i pod warunkiem, że jest to korzystniejsze. Nie jest kwestią dyskusyjną, że art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach dopuszcza możliwość dokonania wyboru przez zainteresowanego między dwiema możliwościami ustalenia podstawy wymiaru, przy czym wybór ten przysługuje osobie ubiegającej się o przyznanie emerytury, która wcześniej miała ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Z treści powołanego przepisu nie można wyprowadzić wniosku, iż wybór ten przysługuje każdej osobie, która ubiega się o emeryturę, a wcześniej miała ustalone prawo do renty, ponieważ jest on ograniczony przede wszystkim przez okoliczności faktyczne.

Nie każda osoba mająca wcześniej ustalone prawo do renty, ubiegając się o przyznanie emerytury, będzie mogła wykazać się okresem wskazanym w art. 15 ust.

1 ustawy (kolejnych 10 lat kalendarzowych wybranych z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę) bądź w art. 15 ust. 6 ustawy (20 lat kalendarzowych, przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku wybranych z całego okresu ubezpieczenia). Dalsze ograniczenie wyboru wynika ze sformułowania art. 21 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach, który dopuszczając ustalenie podstawy wymiaru na nowo w myśl art. 15 nie sprecyzował, co należy rozumieć przez sformułowanie „na nowo”. Przy rozstrzyganiu wątpliwości nie jest pomocna wykładnia historyczna, ponieważ omówione wcześniej zmiany przepisów, jakie następowały przed wejściem w życie ustawy o emeryturach i rentach, nie dają się odczytać jako konsekwentne stanowisko ustawodawcy w omawianej kwestii.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, przy rozstrzyganiu wątpliwości co do zakresu wyrażenia „na nowo” użytego w art. 21 ust. 1 pkt 2 ustawy nie można pominąć stanowiska zawartego w uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z dnia 11 września 1998 r., III ZP 21/98 (OSNAPiUS 1999 nr 2, poz. 61). W uchwale tej, dotyczącej innego stanu faktycznego, Sąd Najwyższy na gruncie art. 8 ust. 1 pkt 2 ustawy o rewaloryzacji stwierdził, że przepis ten dopuszczający ustalenie podstawy wymiaru emerytury „na nowo” odsyła do całego art. 7 ustawy, a nie tylko do jednego z jego ustępów, wskazującego na sposób ustalania wskaźnika wysokości podstawy wymiaru emerytury lub renty i kwoty bazowej. Podkreślono w nim także, iż w myśl art. 7 ust. 5 ustawy o rewaloryzacji podstawy wymiaru emerytury lub renty nie stanowiło wprost wynagrodzenie rzeczywiste otrzymywane przez ubezpieczonego, lecz wynik wskazanych w tym przepisie działań arytmetycznych. Z dalszej części uzasadnienia tej uchwały można wyprowadzić wniosek, że sama zmiana kwoty bazowej, bez wskazania innej wysokości otrzymywanego wynagrodzenia lub wynagrodzenia z innego okresu, nie może prowadzić do ustalenia podstawy wymiaru „na nowo”.

Sąd Najwyższy, przekazując do rozpoznania zagadnienie prawne sądowi powiększonemu, zgodnie z art. 390 § 1 *in fine* k.p.c., rozważał znaczenie użytego w art. 21 ust. 1 pkt 2 ustawy zwrotu „na nowo” i zwrócił uwagę na uzasadnienie uchwały z dnia 15 czerwca 2005 r., II UZP 3/05 (OSNP 2005 nr 24, poz. 394), w którym argumentowano, że emerytura nie jest kontynuacją renty, lecz innym świadczeniem, przyznawanym na podstawie innych przesłanek i na mocy innych przepisów, w związku z czym przymiotu „nowości” nie należy łączyć z jednym z elementów jego ustalenia, tj. z wyborem lat kalendarzowych, z których składka na ubezpieczenie ma

wpływ na wysokość jego podstawy wymiaru, lecz z faktem ustalenia podstawy wymiaru tego nowego świadczenia. Dodał, że uzależnienie ustalenia podstawy wymiaru emerytury obliczonej w myśl art. 15 ustawy od wskazania lat kalendarzowych innych niż te, z których składka stanowiła podstawę wymiaru renty z tytułu niezdolności do pracy, jest wymaganiem pozaustawowym. Ustawa nie przewiduje bowiem możliwości ustalenia podstawy wymiaru emerytury z okresu dłuższego niż 20 lat kalendarzowych w stosunku do osób, które przed spełnieniem warunków do emerytury miały ustalone prawo do renty.

Przedstawiony wyżej pogląd - w ocenie składu Sądu Najwyższego - wypływa z gramatycznej wykładni art. 21 ust. 1 ustawy i zasadza się na tezie o zbiegu uprawnień do wcześniej ustalonej renty oraz do emerytury przysługującej od dnia spełnienia warunków do tego świadczenia, a zbieg ten rozstrzyga określona w art. 95 ustawy zasada wyboru świadczenia korzystniejszego lub wybranego przez uprawnionego. Gdy przyjmie się taką przesłankę, to ustalenie podstawy wymiaru emerytury na nowo w myśl art. 15 ustawy, dokonywane na podstawie art. 21 ust. 1 pkt 2 ustawy, należy uznać za obwarowane wyłącznie warunkami ustalonymi w tych przepisach, a te nie przewidują wskazania innych okresów ubezpieczenia czy innej przeciętnej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne. W takim wypadku ustalenie podstawy wymiaru emerytury nie jest przeliczeniem świadczeń tego samego rodzaju według reguł określonych w art. 110 - 112 ustawy, które uwzględniał Sąd Najwyższy przy podejmowaniu uchwały z dnia 11 września 1998 r. (III UZP 21/98), lecz podlega innym zasadom. Zdaniem składu przedstawiającego zagadnienie prawne, stanowisko przyjęte w uchwale z dnia 15 czerwca 2005 r. (II UZP 3/05) doznaje wzmocnienia wyrażoną w art. 2a ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.) zasadę równego traktowania ubezpieczonych, w szczególności równego obliczania wysokości świadczeń, która sprzeciwia się ustalaniu niższej emerytury dla osób, spełniających te same warunki nabycia prawa do emerytury w zakresie stażu ubezpieczenia i wysokości opłaconych składek dlatego tylko, że wcześniej miały ustalone prawo do renty.

Zwrócono jednak uwagę, że wyrażenie „na nowo”, użyte w art. 21 ust. 1 pkt 2 ustawy, może być rozumiane także inaczej, bez oderwania się od raz przyjętej kwoty bazowej jako elementu służącego ustaleniu podstawy wymiaru świadczenia w stosunku do przeciętnego wynagrodzenia obowiązującego w poszczególnych latach

kalendarzowych, wiążanego z uzyskiwaniem w określonym czasie przychodu, stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. Przyjęcie kwoty bazowej obowiązującej w okresie ubezpieczenia, czyli tej, która została uwzględniona w obliczeniu renty, nie wyklucza ustalenia podstawy wymiaru emerytury „na nowo”, lecz to nowe obliczenie musi wiązać się z zaistnieniem dalszych „nowych” warunków, a nie wynikać tylko ze zmiany kwoty bazowej, która „nie jest elementem indywidualizującym podstawę wymiaru, a jedynie przystosowującym ją do określonej sytuacji faktycznej, zgodnie z wolą ustawodawcy”. Przy takim rozumieniu art. 21 ust. 1 pkt 2 ustawy dochodzi do zróżnicowania uprawnień osób wnioskujących o emeryturę jako pierwsze świadczenie i tych, które wcześniej pobierały rentę, lecz ta nierówność nie narusza zasady określonej w art. 32 ust. 1 Konstytucji, gdyż kryterium zróżnicowania wysokości świadczenia w zależności od wcześniejszego jego pobierania lub niepobierania mieści się w granicach konstytucyjnej swobody ustawodawcy (por. uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 kwietnia 2005 r. w sprawie P 3/04, OTK - A 2005 nr 4, poz. 41). W konsekwencji, obowiązywanie jedynie innej kwoty bazowej w okresie ubiegania się o emeryturę, bez wskazania innej wysokości otrzymywanego wynagrodzenia lub wynagrodzenia z innego okresu, wpływających na wysokość składek na ubezpieczenie, nie może prowadzić do ustalenia podstawy wymiaru emerytury „na nowo” na podstawie art. 21 ust. 1 pkt 2, lecz ograniczone jest do możliwości opisanej w art. 21 ust. 1 pkt 1 ustawy.

Sąd Najwyższy w składzie powiększonym zważył, co następuje:

Przed rozstrzygnięciem przedstawionego zagadnienia konieczne jest zaprezentowanie przepisów tworzących całościową regulację ustalania podstawy wymiaru emerytury, w tym również dla osób wcześniej uprawnionych do renty z tytułu niezdolności, oddzielając przepisy art. 21 ust. 1 i art. 15 ustawy, mówiące o ustaleniu podstawy wymiaru emerytury, od postanowień art. 53, stanowiącego o ustaleniu jej wysokości.

Według art. 15 ust. 1 ustawy, podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpo-

średnio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę, z uwzględnieniem między innymi ust. 6 (ten przepis pozwala ubezpieczonemu wskazać - w celu ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty - przeciętną podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe w okresie 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku, wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu, nie powtarzając wymogu by były to lata poprzedzające bezpośrednio rok, w którym złożono wniosek o emeryturę).

W myśl ust. 4, w celu ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty: 1) oblicza się sumę kwot podstaw wymiaru składek i kwot, o których mowa w ust. 3, w okresie każdego roku z wybranych przez zainteresowanego lat kalendarzowych; 2) oblicza się stosunek każdej z tych sum kwot do rocznej kwoty przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonej za dany rok kalendarzowy, wyrażając go w procentach, z zaokrągleniem do setnych części procentu; 3) oblicza się średnią arytmetyczną tych procentów, która, z zastrzeżeniem ust. 5, stanowi wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury lub renty, oraz 4) mnoży się przez ten wskaźnik kwotę bazową, która - stosownie do art. 19 ustawy - wynosi 100 % przeciętnego wynagrodzenia pomniejszonego o potrącone od ubezpieczonych składki na ubezpieczenia społeczne, określone w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych w poprzednim roku kalendarzowym (licząc od daty wniosku).

Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy, w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 121, poz. 1264), podstawę wymiaru emerytury dla osoby, która wcześniej miała ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, stanowi podstawa wymiaru renty - w wysokości uwzględniającej rewaloryzację oraz wszystkie kolejne waloryzacje przypadające w okresie następującym po ustaleniu prawa do renty, z zastrzeżeniem art. 15 ust. 5, przewidującego, że wskaźnik wysokości podstawy wymiaru nie może być wyższy niż 250 % - (pkt 1), albo podstawa wymiaru ustalona na nowo w myśl art. 15 (pkt 2). Przepis art. 21 ust. 2 ustawy nakazuje stosowanie zasady określonej w jego ust. 1 pkt 1 do ustalania podstawy wymiaru emerytury dla osoby, która wcześniej miała ustalone prawo do emerytury oraz renty z tytułu niezdolności do pracy dla osoby, która wcześniej miała ustalone prawo do tej renty albo do emerytury.

Przepis art. 53 ustawy stanowiący o wysokości emerytury, określa ją jako 24 % kwoty bazowej, o której mowa w art. 19, z zastrzeżeniem ust. 3 i 4, oraz po 1,3 %

podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów składkowych i po 0,7 % podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów nieskładkowych. Przepis ten został wprowadzony, lecz w zmienionej treści nie ma zastosowania w rozpoznawanym stanie faktycznym, gdyż postanowienia ust. 3 i 4 odnoszą się wyłącznie do emerytury, której podstawę stanowi podstawa wymiaru świadczenia, przewidzianego w art. 21 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 ustawy, a nie w art. 21 ust. 1 pkt 2. Nie wnoszą więc niczego istotnego argumenty przytaczane w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 kwietnia 2006 r., P 9/05, w którym Trybunał uznał te przepisy za zgodne z art. 2 i art. 32 Konstytucji (Dz.U. Nr 75, poz. 530, OTK 2006 - A nr 46, poz. 4).

W uzasadnieniu postanowienia z dnia 3 marca 1999 r., III ZP 1/99 (OSNAPiUS 1999 nr 19, poz. 620), Sąd Najwyższy zauważył, że występujące w ustawie rewaloryzacyjnej pojęcie „kwota bazowa” nie precyzuje jaka data byłaby miodajna dla jej ustalenia. Uznał, że ma to być kwota obowiązująca w dniu, w którym skarżący złożył wniosek o emeryturę, a więc świadczenie rodzajowo inne niż to, które dotychczas pobierał, gdyż ani art. 8 ust. 1 pkt 1, ani art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, nie upoważnia do stosowania innych zasad ustalania kwoty bazowej.

Zasadniczo w tym samym kierunku wypowiedział się Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 29 października 2002 r., III UZP 7/02 (z glosą aprobuującą K. Ślebza-ka, OSP 2003 nr 9, poz. 107), stwierdzając, że przy ustalaniu na podstawie art. 53 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wysokości emerytury osoby, która miała ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy i która żąda przyjęcia za podstawę wymiaru emerytury podstawy wymiaru renty (art. 21 ust. 1 pkt 1 tej ustawy), składnik emerytury wynoszący 24% kwoty bazowej oblicza się na podstawie kwoty bazowej obowiązującej w dacie zgłoszenia wniosku o emeryturę.

Uwzględniając argumenty wynikające z zasady równości ubezpieczonych wyrażonej w art. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, a w szczególności ich równego traktowania co do obliczania wysokości świadczeń, należy uznać, że znajduje ona wyraz w wypadku obliczenia emerytury na podstawie art. 53 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach w przyjęciu tej samej kwoty bazowej - z chwili złożenia wniosku o emeryturę - wobec wszystkich wnioskodawców nabywających prawo do emerytury w tym samym czasie, niezależnie od tego, czy wcześniej pobierali, czy nie pobierali rentę z tytułu niezdolności do pracy. W każdym razie z całą pewnością zasada

równości ubezpieczonych nie może być naruszona odnośnie do elementu emerytury nazwanego „częścią socjalną”, gdyż ten właśnie element jest równy dla wszystkich uprawnionych, którym świadczenie wyliczane jest w określonym czasie. W tym wypadku pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w uchwale z dnia z dnia 29 października 2002 r. przekłada się wprost na wypadek, w którym emerytura ustalana jest jako nowe świadczenie. Ustalając wysokość takiego świadczenia przyjmuje się bowiem co do zasady kwotę bazową obowiązującą w dniu zgłoszenia wniosku, a inną tylko wówczas, gdy warunki do świadczenia zostaną spełnione później, „pod rządem” innej kwoty bazowej. W takim wypadku przyjmuje się kwotę bazową obowiązującą w dniu spełnienia wszystkich warunków wymaganych do przyznania świadczenia (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 marca 1995 r., II UR 2/95, OSNAPiUS 1995 nr 15, poz. 195).

W świetle wskazanych w uzasadnieniu rozstrzyganego zagadnienia prawnego orzeczeń Sądu Najwyższego, a szczególnie uchwały z dnia 15 czerwca 2005 r. (II UZP 3/05), obliczenie podstawy wymiaru emerytury na nowo, w myśl art. 21 ust. 1 pkt 2 ustawy, przy wskazaniu we wniosku o to świadczenie tych samych 20 lat kalendarzowych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu, które zostały ostatnio przyjęte do obliczenia podstawy wymiaru uprzednio pobieranej renty, jest oczywiście dopuszczalne. Pogląd ten jest utrwalony. Został powtórzony w uchwale z dnia 15 lutego 2006 r., II UZP 16/05 (dotychczas niepublikowanej) jak też w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2006 r., II UZP 6/06 (także jeszcze niepublikowanym). Skład powiększony Sądu Najwyższego stanowisko to w pełni aprobuje, nie znajdując żadnych podstaw, aby odstępować od wykładni przyjętej w tej mierze w powołanych wyżej orzeczeniach. Oznacza to, że rencista przechodzący na emeryturę, może mieć podstawę wymiaru tego świadczenia (emerytury) wyliczoną z tych samych lat kalendarzowych, które były przyjęte do wyliczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru renty, oczywiście przy założeniu - tak jak w stanie faktycznym sprawy, że lata te mieszczą się w okresie ostatnich 20 lat kalendarzowych licząc wstecz od daty nabycia prawa do emerytury

Wynika to z niewątpliwego, na tle wykładni, założenia, że ustawa dopuściła dwa warianty ustalenia podstawy wymiaru emerytury dla osób objętych dyspozycją art. 21 ust. 1 (mających wcześniej ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy).

Według wariantu pierwszego, podstawę wymiaru emerytury stanowi podstawa wymiaru renty - w wysokości uwzględniającej rewaloryzację oraz kolejne waloryzacje przypadające w okresie następującym po ustaleniu prawa do renty, a według wariantu drugiego (albo), podstawa wymiaru ustalona na nowo w myśl art. 15. Pod względem gramatycznym przepis ten jest zdaniem złożonym. Użycie pomiędzy jego dwoma członami spójnika współrzędnego „albo” jednoznacznie wskazuje na ich równoważność (ekwiwalencję), a to oznacza, że mają tę samą wartość. Wybór pomiędzy tymi wariantami ustawodawca pozostawił ubezpieczonemu, przy czym obowiązkiem organu rentowego jest ustalenie, który z wariantowych sposobów jest korzystniejszy dla ubezpieczonego (por. wyrok z dnia 24 stycznia 1996 r., II URN 60/95, OSNP 1997 nr 4, poz. 53, w którym Sąd Najwyższy przyjął, że „jeżeli podstawa wymiaru emerytury lub renty może być ustalona w rozmaity sposób, to o sposobie decyduje żądanie ubezpieczonego, a dopiero wówczas, gdy żądania takiego nie ma, decyduje o tym organ rentowy, który ma obowiązek wyboru rozstrzygnięcia korzystniejszego dla osoby zainteresowanej”).

W przypadku określonym w art. 21 ust. 1 pkt 1, emeryturę ustala się więc przyjmując poprzednią podstawę wymiaru świadczenia z daty wniosku o rentę (z uwzględnieniem waloryzacji na dzień ustalenia prawa do emerytury), zaś jeżeli wybrany został sposób określony w art. 21 ust. 1 pkt 2 podstawę wymiaru ustala się na nowo, stosując zasady określone w art. 15 ustawy, przy czym nie ma przeszkód prawnych, aby wybrany został ten sam co poprzednio okres, przy zastosowaniu jednak kwoty bazowej z daty złożenia wniosku o emeryturę. Za powoływaną już uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2005 r., II UZP 3/05, warto powtórzyć, że „skoro ustawodawca określił na 20 maksymalną ilość lat kalendarzowych, z których podstawa składki na ubezpieczenie może stanowić podstawę wymiaru zarówno emerytury, jak i renty, to trudno przyjąć, że jego intencją było zwiększenie ilości tych lat w stosunku do osób, które przed spełnieniem warunków do emerytury miały ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy”.

Pogląd ten wzmacnia treść art. 53 ust. 3 wskazanej ustawy, według którego tę samą kwotę bazową, którą ostatnio przyjęto do ustalenia podstawy wymiaru, stosuje się tylko w przypadku gdy podstawę wymiaru emerytury stanowi podstawa wymiaru renty (art. 21 ust. 1 pkt 1), lub podstawa wymiaru emerytury dla osoby, która wcześniej miała ustalone prawo do emerytury albo renty z tytułu niezdolności do pracy dla osoby, która wcześniej miała ustalone prawo do tej renty albo emerytury (ust. 2), a

więc przedstawiona reguła nie ma zastosowania jeżeli podstawę wymiaru emerytury ustala się na nowo według art. 15 ustawy. W tym drugim przypadku (ustalania podstawy wymiaru na nowo), stosuje się - na ogólnych zasadach kwotę bazową z daty złożenia wniosku o emeryturę.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji uchwały.

=====